

ขยะ... สร้างสำนึก

กลุ่มหิ้งห้อยน้อย

“ถ้าเราไม่คิดจะทำหรือไม่อยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง
คนอื่นอาจจะคิดเหมือนเรา และถ้าทุกคนคิดแบบนี้
ขยะก็จะเต็มไปหมด เพราะฉะนั้นเราต้องเริ่มเปลี่ยน
ความคิดของตัวเองก่อน ”

“เล่นกับจิตสำนึกคนมันยาก...”

“ไม่มีใครทำตามที่เราบอก จะไปชี้ิ้วสั่งให้คนอื่นเก็บขยะคงไม่ได้
มันเป็นเรื่องของจิตสำนึก บังคับกันไม่ได้”

“เห็นขยะแล้วไม่อยากจะเก็บ เราไม่ได้ทิ้ง ทำไมเราต้องเก็บ”

คำพูดข้างต้นคือ “เสียงสะท้อน” ของเหล่าหิ้งห้อยน้อยที่อาสาเข้ามา
ทำโครงการกองทุนขยะเพื่ออนาคตในโรงเรียนส่งเสริมศาสนาวิทยามูลนิธิ

เพื่อน “ช่วย” เพื่อน

แม้จะเป็นโรงเรียนเล็ก ๆ แต่ปัญหาขยะกลับกลายเป็นปัญหาใหญ่ของ
โรงเรียนส่งเสริมศาสนาวิทยามูลนิธิ ตำบลคลองแห อำเภอหาดใหญ่ จังหวัด
สงขลา ที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ จนกระทั่งมีนักเรียนกลุ่มหนึ่งได้รับการสนับสนุน
จากครูให้เข้ามาทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาขยะ ซึ่งครั้งแรกนั้นนักเรียนกลุ่มนี้
ยอมรับว่า “พวกเธอรังเกียจขยะเป็นที่สุด”

“คิดกันว่าจะทำโครงการนี้ต่อหรือไม่ เพราะคุณแล้วมี “ข้อจำกัด” เยอะมาก แต่ช่วงนี้เองที่พี่เลี้ยงสงขลาฟอรั่มเข้ามา “เค็มแนวคิด” ด้วยการชักชวนให้มองหาปัญหาที่มีอยู่ในโรงเรียนแล้ว “เชื่อมโยง” ปัญหาเพื่อหาทางแก้ไข โครงการจึงเริ่มต้นขึ้นอีกครั้งหลังส่อแว่วว่าจะล้ม...”

วานิช่า มุหมีน - วาซ่า เล่าว่า สองปีก่อนเพื่อนสนิทของเธอคนหนึ่งต้องหยุดเรียนกลางคันเพราะไม่มีเงินเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้เธอรู้สึกสะเทือนใจเป็นอย่างมาก

“อยากช่วยเพื่อนที่ไม่มีฐานะให้มีโอกาสได้เรียนหนังสือ คิดกันว่าถ้าเอาขยะไปขาย นอกจากจะทำให้ขยะในโรงเรียนลดลง โรงเรียนสะอาดขึ้นแล้วเรายังได้เงินเข้ากองทุนสำหรับไว้ช่วยเหลือเพื่อนด้วย”

ขณะที่เมวีญา งามชื่น - เมย์ กล่าวถึงสาเหตุที่เธอตัดสินใจเข้าร่วมโครงการว่า “รู้สึกตัวเองทำตัวไร้สาระมาเยอะแล้ว เราสบายกว่าคนอื่น เลยคิดว่ามาทำประโยชน์บ้างดีกว่า อยากช่วยเหลือเพื่อน ไม่อยากให้เพื่อนต้องออกจากโรงเรียน”

เพราะต้องการช่วยเพื่อน...โครงการกองทุนขยะสร้างอนาคตจึงเป็นรูปเป็นร่างขึ้นด้วยฝีมือของสาว ๆ ทั้ง 5 คนประกอบด้วย วานิช่า มุหมีน - วาซ่า เมวีญา งามชื่น - เมย์ อัสมา หมัดหลี - มา ซอฟ่าห์ หวังโสะ - ฟา และนูรียา หมัดอะด้า - ยา โดยมีครูกุสุมา บิลอะหลี เป็นที่ปรึกษาโครงการ

ลุกขึ้น...สู้ใหม่

ด้วยแรงบันดาลใจที่ต้องการตั้ง “กองทุน” เพื่อช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนที่ไม่มีโอกาสทางการศึกษา น้อง ๆ กลุ่มนี้จึงเดินหน้าทำโครงการต่อ ถึงแม้จะต้องเผชิญหน้ากับความขัดแย้งในตัวเองก็ตาม

เมย์เล่าว่า พวกเธอเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายกันทั้งหมด เรียนหนักมากแล้วต้องแบ่งเวลามาทำตรงนี้ด้วย ก็ยิ่งหนักไปใหญ่ แต่นั่นยังไม่สำคัญเท่ากับการที่เธอพูดตักเตือนนักเรียนในโรงเรียนว่าให้แยกขยะ เก็บขยะ แล้วเขาไม่ทำตาม หรือบางคนถึงกับแสดงอาการต่อต้าน ทำให้เธอรู้สึกท้อมาก เหมือนกับยังตอบตัวเองไม่ได้ว่ามาทำงานตรงนี้ทำไม...

ส่วนยาแกนนำอีกคนเล่าว่า นักเรียนทั้งขยะไม่ลงถึงและไม่ให้ความร่วมมือในการคัดแยกขยะเลย ทั้งที่โรงเรียนมีนโยบายจัดวางถังขยะสำหรับแยกขยะในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียนอยู่แล้ว โดยการคัดแยกขยะในโรงเรียนแบ่งออกเป็น

4 ประเภท ได้แก่ กระดาษ กลังอนนม ขวดน้ำ และพลาสติก ตอนแรกพวกเราคิดว่าโครงการของเราจะช่วยเสริมนโยบายของโรงเรียนและเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนได้ แต่ในความเป็นจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น

ขณะที่ฟาบอกว่า เดิมทีสมาชิกในกลุ่มวางแผนประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากขวดน้ำพลาสติก เพื่อนำไปวางขายในตลาดนัดใกล้โรงเรียน เพราะสมัยเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทุกคนในกลุ่มเคยเข้าอบรมการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากขวดน้ำที่โรงเรียนสารพัดช่าง จังหวัดสงขลามาแล้ว พวกเขาจึงต้องการนำ “ทักษะ” ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ แต่ความคิดนี้ต้องล้มเลิกไป หลังประเมินสถานการณ์แล้วเห็นว่าพวกเขาเองไม่สามารถจัดแบ่งเวลาเพื่อผลิตสินค้าแล้วนำไปขายที่ตลาดนัดได้

ฟาบอกว่า ในช่วงที่พวกเขา กำลังรู้สึกเคืองเคือง คิดกันว่าจะทำโครงการนี้ ต่อดีหรือไม่ เพราะดูแล้วมี “ข้อจำกัด” เยอะมาก แต่ช่วงนี้เองที่พี่เลี้ยงสงขลาฟอรั่มเข้ามา “เติมแนวคิด” ให้พวกเขา ด้วยการชักชวนให้มองหาปัญหาที่มีอยู่ในโรงเรียนแล้ว “เชื่อมโยง” ปัญหาเพื่อหาทางแก้ไข โครงการกองทุนขยะเพื่ออนาคตจึงเริ่มต้นขึ้นอีกครั้ง หลังส่อแววว่าจะล้ม...

เมื่อการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากขวดดูไม่เข้าท่า อีกทั้งยัง “ขาดการมีส่วนร่วม” ของนักเรียนในโรงเรียน สาว ๆ ทั้ง 5 จึง “ปรับเปลี่ยนแผนใหม่” ใช้วิธีประชาสัมพันธ์

โครงการให้นักเรียนทั้งโรงเรียนได้รับรู้ เมื่อคิดได้พวกเขาก็รวบรวมความกล้า
ขึ้นนำเสนอโครงการหน้าเสาธง

เมย์บอกว่า วันนั้นพวกเธอตั้งใจขึ้นไปแนะนำโครงการรณรงค์เรื่องการ
คัดแยกขยะและประกาศรับอาสาสมัคร โดยได้เชิญชวนนักเรียนให้เข้าประกวด
คำขวัญรณรงค์เรื่องขยะ และประดิษฐ์นิทานจากเศษวัสดุ

“พอพวกเราเริ่มพูดเรื่องขยะ ก็ไม่ค่อยมีใครสนใจ” วาซึกกล่าวอย่างเศร้า ๆ

“คิดว่าโครงการต้องไปไม่รอดแน่ ๆ ที่ผ่านมาไม่มีใครให้ความสำคัญกับเรื่อง
ขยะเลย” ฟากกล่าวถึงความรู้สึก ณ ขณะนั้น

“ตอนนั้นเริ่มคิดว่าทำไมต้องมาทำโครงการนี้ด้วย” ยากกล่าว

มีร้าย...ก็ต้องมีดี

แต่แล้วกำลังใจที่กำลังหดหายไปของสาว ๆ ทั้ง 5 คนก็ฟื้นคืนกลับมาอีกครั้ง...

“ดีใจมาก ที่มีน้อง ๆ เดินมาถามกติกาการประกวดคำขวัญถึงห้องเรียน”
วาซึกบอกเล่าความรู้สึก

ยาบบอกว่า นักเรียนส่วนใหญ่ที่ส่งผลงานเข้าประกวดเป็นน้องระดับประถมศึกษา
ส่วนนิทานมีนักเรียนส่งผลงานเข้าประกวดเพียงแค่ 2 กลุ่ม โดยนิทานที่ได้รับรางวัล
ชื่อเรื่องโบว์แดงกลับใจ เป็นผลงานของนักเรียนชั้น ม.3 ที่มีการประดิษฐ์นิทานจาก
กระดาษลังและหนังสือพิมพ์

“เรามอบเงินรางวัลให้ผู้ชนะการประกวด แล้วนำคำขวัญที่ได้รับรางวัลไป
จัดบอร์ดงานวันวิชาการ ส่วนนิทานเราก็เก็บไว้เอง”

“บางคนก็ทำเฉย
ไม่ฟัง เราก็ได้แต่
ไปยืนเก็บ ไปยืน
แยกขยะต่อหน้าเขา
ทำให้เขาเห็น”

สาว ๆ ทั้ง 5 รู้ดีว่าการให้เงินรางวัลแก่ผู้ส่งคำขวัญและประดิษฐ์นิทานเข้าประกวด ไม่สามารถ “สร้างจิตสำนึก” เรื่องการคัดแยกขยะให้นักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนได้ จึงไม่แปลกที่หลายต่อหลายครั้งพวกเธอต้องหมดกำลังใจจากคำพูดเพียงไม่กี่คำของ คนอื่น

“พอเราบอกให้เขาเก็บขยะ เขาก็ย้อนกลับมาว่า เก็บเองสิ ยิ่งเราบอกให้เก็บ เขาก็ยิ่งเฉย” วาซ่าบอกด้วยแววตาลิ้นหวัง

“บางคนก็ทำเฉย ไม่ฟัง เราก็ได้แต่ไปยืนเก็บ ไปยืนแยกขยะต่อหน้าเขา ทำให้เราเห็น” ยาเสริมต่อ

แต่ภายใต้สถานการณ์ที่เลวร้ายก็ยังมีเหตุการณ์ดี ๆ เกิดขึ้น แม้จะเป็นเพียงมุมเล็ก ๆ แต่ก็ช่วย “เติมไฟเติมกำลังใจ” ให้พวกเธอ

เมย์เล่าถึงประสบการณ์งานวันวิชาการที่มีอาสาสมัครเข้ามาช่วยเก็บกวาดโรงเรียน ร่วมกับกลุ่มของเธอว่า วันวิชาการเป็นวันที่มีขยะเยอะที่สุด นักเรียนทิ้งขยะเต็มไปหมด คิดว่าจะไม่มีใครสามารถทำความสะอาดแล้ว เพราะเวลาพูดถึงขยะ ใคร ๆ ก็อยากเลี่ยง แต่วันนั้นมัน้อง ๆ เพื่อน ๆ มาช่วยกันมากกว่า 10 คน ถึงแม้จะไม่มาก แต่ก็ทำให้พวกเรา รู้สึกปลื้มใจและดีใจมาก

ยาพูดติดตลกว่า ตั้งแต่เข้ามาทำโครงการเธอพูดกรอกหูเพื่อนในห้องทุกวันเรื่อง การคัดแยกขยะ จนเพื่อนบางคนอาจรำคาญและยอมทำตามเธอในที่สุด

“บางคนอาจจะไม่ทำทันที แต่สักพักเขาก็เก็บแยกขยะตามที่เราบอก” ยากล่าว

“เห็นเพื่อนในห้องหลายคนแยกขยะเวลาทิ้ง” วาซ่ายืนยันสิ่งที่เธอเห็น

“เราก็รู้สึกสบายใจและดีใจที่เห็นภาพนั้น อาจเป็นเพราะเราทำให้เห็นก่อน คนอื่น เลยทำตาม ถึงแม้จะไม่ได้รอยเปอร์เซ็นต์ แต่ก็ดีกว่าที่ไม่ทำอะไรเลย” ฟากกล่าวอย่างมีความหวัง

“ความจริง” ที่ต้องยอมรับ

เมื่อกิจกรรมที่คิดทำในโรงเรียนยังขับเคลื่อนได้ไม่เต็มที่ สาว ๆ กลุ่มหนึ่งห้อยน้อยได้รับคำแนะนำจากจาก บังชิล - ศักตริน บินหริ่ม เพื่อนในโรงเรียนที่ทำโครงการกับสงขลาฟอรั่มเหมือนกันแนะนำให้ไปเรียนรู้ดูงานเรื่องการจัดการขยะที่ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพราะที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม มีนโยบายด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเรื่องการจัดการขยะในชุมชน เยาวชนโครงการกองทุนขยะสร้างอนาคต จึงตั้งใจนำความรู้ที่ได้รับมาเผยแพร่ต่อ เพื่อปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนในโรงเรียน แต่ก็ยังไม่สามารถทำได้สำเร็จ

วาซาบอกว่า ถึงแม้การทำงานภายในกลุ่มจะมีปัญหาขัดแย้งกันบ้าง แต่ถือเป็นเรื่องธรรมดา เพราะสุดท้ายทุกคนก็กลับมาดีกัน แต่ปัญหาที่น่าหนักใจมากที่สุดกลับเป็นเรื่องการบริหารจัดการเวลา

“หลังกลับจากดูงานที่ทำข้ามก็เป็นช่วงปิดเทอมพอดี ตอนเปิดเทอมไม่ค่อยมีเวลาทำโครงการ เพราะเรียนหนัก พอปิดเทอมมีเรียนซัมเมอร์อีก ทำให้ไม่ได้ทำงานตามแผนงานที่วางไว้ สมาชิกในกลุ่มไม่ค่อยได้พบหน้ากัน เพราะเรียนอย่างเดียว” ฟาบอกเล่าถึงปัญหาอุปสรรคที่พบเจอ

ส่วนเมย์ยอมรับว่า พวกเขาไม่ได้ทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานอย่างเต็มที่จึงไม่สามารถสร้างจิตสำนึกเรื่องการจัดการขยะให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรมได้

“ขยะในโรงเรียนยังเยอะอยู่มาก เรารู้ว่าจุดหมายของเราคืออะไร แต่เราไม่มีเวลามาทำงานอย่างจริงจัง วันจันทร์ถึงศุกร์มาเรียนตั้งแต่ก่อนแปดโมงเช้า กว่าจะกลับถึงบ้านก็หกโมงเย็น ว่างจริง ๆ วันเสาร์ แต่บางคนก็ต้องเรียนพิเศษอีก” เมย์บอกเล่าสถานการณ์

“หลังจากทำโครงการได้ระยะหนึ่ง “ความคิด” ของพวกเขาเริ่มเปลี่ยนไป สิ่งที่ได้เรียนรู้จากพี่ ๆ สงขลาฟอรั่มคือการมี “จิตสำนึก” เพื่อส่วนรวม พวกเขาจึงอยากทำให้นักเรียนในโรงเรียนเปลี่ยนทัศนคติเรื่องขยะ และมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมมากขึ้น”

เรียนรู้...จากขยะ

4 - 5 เดือนกับการทำงานนี้ ถึงแม้โครงการกองทุนขยะเพื่ออนาคตจะไม่สามารถ “สร้างแรงจูงใจ” ในการรักษาความสะอาดให้กับนักเรียนในโรงเรียนได้ แต่อย่างน้อยที่สุดก็ยังมีความ “เปลี่ยนแปลง” เกิดขึ้นภายในใจของพวกเขา...

สมาชิกทุกคนยอมรับว่า หลังจากทำโครงการได้ระยะหนึ่ง “ความคิด” ของพวกเขาเริ่มเปลี่ยนไป สิ่งที่พวกเขาได้เรียนรู้จากพี่ ๆ สงขลาฟอรั่มคือการมี “จิตสำนึก” เพื่อส่วนรวม พวกเขาจึงอยากทำให้นักเรียนในโรงเรียนเปลี่ยนทัศนคติเรื่องขยะ และมีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมมากขึ้น

“เมื่อก่อนคิดว่าขยะสกปรก เจอครูบอกให้เก็บตัวเราเองยังไม่อยากเก็บเลย เพราะคิดว่าที่โรงเรียนก็มีแม่บ้าน ภารโรงอยู่แล้ว ทำไมเราต้องเก็บด้วย” วาซาบอก

“กว่าเราจะเปลี่ยนตัวเองได้ ยังต้องใช้เวลา แล้วนี่เราต้องไปเปลี่ยนคนอื่นด้วยเลย เข้าใจว่ามันยาก และต้องใช้ความอดทนมาก”

เมย์เล่าว่า อยู่ที่บ้านเธอเป็นคุณหนูมาก ทุกอย่างในชีวิตแม่ทำให้หมด ทำให้เธอทำอะไรไม่เป็นเลย เป็นคนที่รังเกียจขยะมาก ไม่เคยเก็บขยะ ไม่เคยเห็นคุณค่าของขยะมาก่อน เป็นเด็กเรียน ไม่ค่อยกล้าแสดงออก แต่เป็นคนที่มีความคิดดี มีไหวพริบในการพูดจาสื่อสารชักชวนเพื่อนให้เห็นถึงความสำคัญของโครงการได้ แต่เมื่อได้เข้าร่วมทำกิจกรรมโครงการทำให้เธอสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมาเก็บขยะ คัดแยกขยะไปขาย นำเงินมาช่วยเหลือเพื่อนที่มีฐานะยากจน เริ่มมองเห็นการทำงานเพื่อส่วนรวมมากขึ้น

“กว่าเราจะเปลี่ยนตัวเองได้ ยังต้องใช้เวลา แล้วนี่เราต้องไปเปลี่ยนคนอื่นด้วย เลยเข้าใจว่ามันยาก และต้องใช้ความอดทนมาก” เมย์สะท้อนตัวตนของเธอ

ขณะที่ยายบอกว่า ไม่ใช่แค่ไม่เก็บขยะนะ ก่อนเข้ามาทำโครงการนี้เธอเองก็เป็นคนที่ทิ้งขยะไม่ลงถังด้วยซ้ำ แต่ปัจจุบันเธอได้นำแนวคิดเรื่องการคัดแยกขยะไปใช้ที่บ้านและได้รับความร่วมมือจากคนในครอบครัวเป็นอย่างดี

ส่วนฟานบอกว่า เดี่ยวนี้เวลาเดินไปไหนมาไหนเห็นขยะตกบนพื้นจะเก็บไปทิ้งทันที จากเมื่อก่อนไม่กล้าจับขยะ รู้สึกขยะเขยงมาก หลังจากที่เข้ามาเรียนรู้และลงมือทำโครงการเธอเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากที่คิดว่าขยะเป็นเรื่องไม่สำคัญ แต่วันนี้เธอมองว่าขยะเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ทุกคนสามารถช่วยกันดูแลรักษาได้

“ถ้าเราไม่คิดจะทำหรือไม่อยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง คนอื่นอาจจะคิดเหมือนเรา และถ้าทุกคนคิดแบบนี้ ชยะก็จะเต็มไปหมด เพราะฉะนั้นเราต้องเริ่มเปลี่ยนความคิดของตัวเองก่อน”

“ถ้าเราไม่คิดจะทำหรือไม่อยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง คนอื่นอาจจะคิดเหมือนเรา และถ้าทุกคนคิดแบบนี้ ชยะก็จะเต็มไปหมด เพราะฉะนั้นเราต้องเริ่มเปลี่ยนความคิดของตัวเองก่อน” ฟาตอกัย้า แนวคิด พร้อมบอกต่อว่าเมื่อก่อนพ่อแม่บอกให้แยกชยะที่บ้าน เราไม่เคยสนใจเลย แต่พอต้องมาชวนให้คนอื่นคัดแยกชยะ ทั้งชยะให้ลงถัง แล้วเขาไม่ให้ความร่วมมือ เราเข้าใจเลย เพราะเราก็เคยเป็นแบบนี้มาก่อน ถึงจะท้อแต่เราก็ต้องพยายามต่อไป

“ถ้าเราไม่ทำตัวเองให้ดีขึ้นแล้วเราจะไปเป็นผู้นำคนอื่นได้อย่างไร เพราะฉะนั้นเราต้องทำตัวให้เป็นอย่างที่ดียิ่งขึ้น” วาซึกกล่าวย้ำ

“ถึงตอนนี้รู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของเราจะทิ้งกลางคันไม่ได้ มาถึงขนาดนี้แล้วจะถอยได้อย่างไร” เมย์ กล่าวทิ้งท้าย

วันนี้แม้โครงการนี้จะยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้ แต่ทั้ง 5 สาวยอมรับว่า สิ่งที่ได้ “เรียนรู้” จากการทำโครงการนี้มี “คุณค่า” กับพวกเธอมาก นั่นคือ “กระบวนการเรียนรู้” เรื่องการทำงานที่ต้องใช้สรรพกำลังหลายด้าน ทั้งความทุ่มเท ความเสียสละ ความอดทนอดกลั้นต่อแรงเสียดทานทั้งต่อเพื่อนร่วมงาน เพื่อนร่วมชั้นเรียน เพื่อนร่วมโรงเรียน รวมทั้งครอบครัว ที่สำคัญคือ “พลังใจ” ที่พาพวกเธอก้าวข้ามปัญหาอุปสรรคต่างๆ มาได้ในที่สุด

“จิตสำนึก” เป็นเรื่องนามธรรม ไม่มีมาตรวัดสากล ดังนั้นเมื่อไม่สามารถหยั่งรู้ใจผู้อื่นได้ การเริ่มต้นสร้างจิตสำนึกจากตนเองก่อน จึงเป็นจุดเล็กๆ ที่มีค่ามหาศาล

โรงเรียนส่งเสริมศาสนาวิกขามูลนิธิ
โครงการกองทุนขยะสร้างอนาคต
กลุ่มหิ้งห้อยน้อย

สมาชิกประกอบด้วย :

นางสาวเมวีญา งามชื่น
นางสาวอัสมา หมัดหลิ
นางสาววานิซ่า มุหมีน
นางสาวซอฟาห์ หวังโตะ
นางสาวนูรียา หมัดอะด้า

ที่ปรึกษาโครงการ:

ครูกุสุมา บิลอะหลิ